

Notitie EU-verordening invasieve uitheemse exoten

Voor meer informatie: Adinda Lodders (alodders@lto.nl / 06-1288 2887) of Helma Hoff (helma.hoff@zltto.nl / 06-5052 8481)

Ten behoeve van het schriftelijk overleg over de informele milieu- en transportraad, welke op 14 en 15 april a.s. plaats zal vinden, brengt LTO Nederland u op de hoogte van de stand van zaken van de uitvoering van de EU-verordening tegen invasieve exoten.

Procedures en proces

In 2014 is de Europese verordening tegen invasieve exoten aangenomen. Deze verordening heeft tot doel te voorkomen dat uitheemse dieren of planten schade aan de biodiversiteit in Europa aanrichten. Centraal hierbij staat de zogenaamde Unielijst, die bestaat uit voor de Europese Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. De Unielijst wordt samengesteld door de Europese Commissie, waarover vervolgens met gekwalificeerde meerderheid gestemd wordt door een comité van alle EU-lidstaten. Het Europees Parlement en de Europese Raad hebben geen zeggenschap over de lijst met invasieve uitheemse soorten. De eerste Unielijst is op 4 december 2015 aangenomen en wordt van kracht 20 dagen na publicatie in het EU Publicatieblad. Deze publicatie heeft vertraging opgelopen door een groot aantal moties. Verwacht wordt dat de lijst eind maart alsnog wordt gepubliceerd.

Nederland heeft 4 december tegen de eerste Unielijst gestemd, omdat de procedures om tot de lijst te komen niet conform de daarvoor geldende regels zijn gevolgd en ook onvoldoende transparant zijn gemaakt. Zo heeft de Europese Commissie nagelaten een onderzoeksinstructie op te stellen met criteria waaraan soorten moeten voldoen om op de lijst te kunnen worden geplaatst. De snelheid waarmee de eerste lijst is opgesteld en vastgesteld heeft alle belanghebbenden overvallen. Voor de soorten op de Unielijst geldt een groot aantal ge- en verboden. In de pers zijn dan ook veel berichten verschenen met de zorgen van belanghebbenden.

Uitbreiding van de eerste Unielijst

De snelheid waarmee alweer voor nieuwe soorten risico-analyses zijn gestart, leidt in combinatie met een onvoldoende kritische interpretatie van nut, noodzaak, en (inspraak)procedures, tot een enorme waslijst van nieuwe voorstellen waar zo'n beetje alle soorten op staan die ergens ter wereld een probleem kunnen vormen. Dit gaat voorbij aan de doelstellingen van de verordening en dat kan wat LTO Nederland betreft niet de bedoeling zijn. Het heeft tot gevolg dat nogal wat sierplanten, die volgens huidige wet- en regelgeving al jarenlang volledig legaal worden gekweekt en aangeplant, zomaar als invasief bestempeld kunnen worden. Door de Unielijst en de voorgestelde uitbreidingen, wordt het Nederlandse economische belang geschaad, terwijl daar vanuit de zorg voor de biodiversiteit geen enkele aanleiding voor is. Eliminatie van al die soorten in heel Nederland betekent ook een enorm beslag op de beschikbare middelen voor het onderhouden van groen en voor handhaving op particuliere terreinen.

Wij vragen u daarom de consequenties van de uitvoering van de EU-verordening tegen invasieve exoten op de agenda van de milieuraad te zetten, en in te grijpen. U zou de staatssecretaris kunnen vragen of zij onderschrijft dat de uitvoering van de EU-verordening invasieve uitheemse soorten beperkt zou moeten blijven tot soorten die zonder menselijk ingrijpen tot ernstige schade aan natuur, mens of biodiversiteit zouden leiden, d.w.z. soorten die daadwerkelijk invasief zijn? Zo ja, op welke wijze kan Nederland invloed uitoefenen op de eerste Unielijst van invasieve soorten en is de staatssecretaris daartoe bereid?

Impact voor de kwekers als hun product op de lijst komt

Op de eerste Unielijst staan veel waterplanten die in Nederland gekweekt worden. Wanneer deze gepubliceerd wordt, is na 20 dagen de teelt, handel en het in bezit houden van deze planten verboden. Dit geldt ook voor de waterhyacint, een tuinklassieker die niet winterhard is, en zich in ons klimaat dan ook niet in de natuur kan handhaven. *Is de staatssecretaris bereid zich er tijdens de milieuraad hard voor te maken dat verboden op invasieve soorten gebiedsgericht moeten zijn? Zo wordt voorkomen dat planten of dieren die vanwege het klimaat geen bedreiging voor de biodiversiteit in een bepaald gebied vormen, ook niet verboden worden.*

Gezien de snelle vaart waarmee de eerste Unielijst is vastgesteld, is er nauwelijks communicatie

met belanghebbenden geweest, waardoor ondernemers niet hebben kunnen anticiperen op de naderende regelgeving, hetgeen leidt tot een enorme financiële strop. Het treft overigens niet alleen ondernemers: elke partituler met een waterhyacint in de vijver overtreedt ineens de wet zodra de lijst gepubliceerd wordt.

Onderschrijft de staatssecretaris dat de Nederlandse overheid m.b.t. (aanvullingen van) de Unielijst stemgerechtigd is, en vanuit deze verantwoordelijkheid de zorgplicht heeft om ervoor te zorgen dat er kwalitatief goede & voldoende stakeholdersinput wordt ingebracht op het juiste moment? Kan de staatssecretaris inzichtelijk maken wat de gevolgen van deze EU-verordening zijn zodra de Unielijst gepubliceerd is, zowel voor wat betreft de kosten voor de Nederlandse sector (land- en tuinbouw, groenvoorziening) als voor de handhaving van deze wet- en regelgeving?

Bovenop de eerste Unielijst worden er op dit moment risico-analyses uitgevoerd voor nog eens 17 plantensoorten en 8 diersoorten. Daarnaast wil de EU uit een lijst van 35 plantensoorten nog eens 16 soorten kiezen waarvoor een risico-analyse wordt opgestart. Het economisch en sociaal maatschappelijk belang van de soorten moet volgens de Verordening worden meegenomen in de risico-analyse. Probleem is echter dat er geen nationale data beschikbaar zijn om de analyses op te baseren. Dit soort waarden worden niet op soortniveau bijgehouden, maar vallen weg in de totale cijfers voor 'toegevoegde waarde / omzetcijfers sierteelt'. Navraag bij kwekers geeft de volgende indicatie en beeldvorming voor soorten waarvoor nu een risico-analyse wordt uitgevoerd:

- Acer negundo, wordt gekweekt van zaad, wordt voornamelijk gekweekt en verkocht als onderstam voor laanbomen, ca 200.000 stuks per jaar. Soort is voor dit doel onmisbaar.
- Acer negundo Flamingo jaaromzet ongeveer € 3.400,- per kweker.
- Asclepias syriaca, vaste tuinplant. Omzet beperkt, landelijk waarschijnlijk een klein onbelangrijk gewas.
- Gunnera manicata, vaste tuinplant omzet € 8.000 euro per kweker.
- Gunnera tinctoria, vaste tuinplant omzet € 3.000 euro per kweker.
- Voor beide gunnera's geldt dat er landelijk enkele tienduizenden van verhandeld worden schatting totaal € 50.000. Economische schade bij gespecialiseerde bedrijven tot € 8.000.
- Lupinus polyphyllus, in 20 verschillende variëteiten, omzet al gauw €10.000– €30.000 per kweker. Lupinus is een zeer veel geteeld gewas, inschatting: miljoenen stuks per jaar, economische schade zal groot zijn.
- Ailanthus altissima, wordt uit zaad vermeerderd voor zuidelijke landen. In Nederland alleen als boom verkocht, in kleine aantallen.
- Cornus sericea, wordt als soort niet gekweekt. Wel als stek de variëteit Flaviramea (500.000 stuks per jaar). Hij is niet invasief, heeft geen wortelopslag en kan niet van zaad vermeerderd worden. Kwekersvraag: als we hem weer Cornus stolofinera Flaviramea noemen zoals het was, is het probleem dan opgelost? Jaaromzet per kweker: ca € 7.000.

Hoe gaat de Nederlandse overheid ervoor zorgen dat de Nederlandse input op de risico-analyses v.w.b. de economische en sociaal-maatschappelijke impact voor alle stakeholders bij een verbod op de betreffende soort op tijd en in voldoende mate verzameld en aangeboden wordt?

Wat gaat Nederland er aan doen om ervoor te zorgen dat lidstaten in de toekomst via de milieuraad betrokken worden bij het samenstellen van de Unielijsten en dat verboden op invasieve soorten in principe gebiedsgerelateerd zijn?